

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Таня Панайотова Градинарова**, доцент по граждански процес в ЮФ на УНСС на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **доцент** по професионално направление

3.6. Право (Право на Европейския съюз)

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД 38-291/17.05.2017 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за провеждане на конкурс за **доцент** по професионално направление **3.6. Право (Право на Европейския съюз)** за нуждите на Философския факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

I. Данни за кандидата и материалите, представени за участие в конкурса.

1. В конкурса за заемане на академичната длъжност доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от 18.04.2017 г. като кандидат участва д-р Станислав Кръстев Костов, заемащ длъжността главен асистент в катедра „Европеистика“ при Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ **от 2010 г.**

Професионалната биография на кандидата показва траен интерес към научните изследвания в областта на правото на Европейския съюз, впечатляващи публикации и богат академичен опит.

Кандидатът е роден през 1978 г. в гр. Варна, магистър по право на Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ от 2002 г. **През 2011 г.** защитава успешно докторантура на тема „**Актовете на Съда на Европейския съюз и техните правни последици**“ и придобива научната степен „доктор по право“. От октомври 2003 г. до момента е преподавател по право на ЕС във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, като заема последователно академичните длъжности асистент, старши асистент, а от 2010 г. – главен асистент. От 2007 г. е преподавател по лекционни курсове и семинарни занятия в магистърската програма по Право на ЕС, ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. От същата година осъществява дейност като адвокат, вписан в Софийска адвокатска колегия. Активен участник е в национални и международни научни и образователни форуми, както и в два научно-изследователски проекта. Уважаван и високо ценен лектор на семинари и практически обучения на съдии, административни служители и адвокати от 2007 г., като провежданите от него лекции предизвикват траен и заслужен интерес и се радват на голяма посещаемост. Подготвил е три становища по тълкувателни дела Върховния касационен съд и Върховния административен съд. Автор е на

обосновани предложения за образуване на тълкувателни дела по инициатива на Председателя на Висшия адвокатски съвет. От 2015 г. е член на редакционната колегия на сп. Европейски правен преглед, издание на Българската асоциация за европейско право. Автор е на **17 публикации**, от които две монографии, едната представляваща докторският му труд, 13 студии и статии, два публикувани доклада от участия в научни конференции, два учебника и учебни помагала. Съставител е на **6 сборника** със съдебна практика в материята на научните му интереси.

2. Кандидатът гл. ас. д-р Станислав Кръстев Костов участва в конкурса за доцент с монографичния труд **Извъндоговорната отговорност на ЕС и на държавите членки**. С: Сиби, 2017, 432 стр., ISBN 978-619-226-028-6 и две студии: „**Компетентността на Европейския Съюз и прилагането на правото на ЕС от националните съдилища**“, с обем от 95 стр., публикувана през 2013 г. в издание на Националния институт на правосъдието, ISBN 978-954-9419-07-8 и студията „**Конституционният съд и преюдициалното запитване до Съда на Европейския Съюз**“, публикувана в Юридически свят, 2012, № 2, 11-34. Всички публикации са по материята на правото на ЕС, като са издадени след придобиване от кандидата на научната и образователна степен „доктор“ и са по въпроси, които не са свързани с темата на дисертацията.

II. Основното научно съчинение за участие в конкурса е монографичният труд „Извъндоговорната отговорност на ЕС и на държавите членки“ .

1. Обща положителна оценка на труда.

1.1. Монографичният труд е с впечатляващ обем **от 432 стр.**, който е постигнат в резултат на изчерпателното проучване и широкия обхват на проблемите в изследваната материя. В структурно отношение съдържа **предговор на автора и единадесет глави**. Монографията е добре структурирана, впечатлява със задълбочения и тематичен анализ на огромната по обем практика на Съда на ЕС и на Общия съд, послужил за последователно обосноваване на авторовите изводи, както и многобройните научни източници, изследвани от кандидата.

1.2. Представената монография съдържа общи достойнства и научни резултати с приносен характер.

1.2.1. Избраната тема има изключително актуален характер поради теоретичните и практически проблеми, които възникват при прилагане на института на извъндоговорната отговорност на публичноправните субекти и за които свидетелства значителната по обем и подробно проучена от автора практика на Съда на ЕС и национална съдебна практика. Монографичният труд определено допринася за осмисляне на тенденциите в развитието на изследвания институт, съдържа сполучлив критичен анализ на националното законодателство

и е полезен за бъдещото развитие на практиката на българските съдилища по прилагането му.

1.2.2. Високо научно достойнство на труда е изследването на разглежданата проблематика **в материалноправен и процесуален аспект**. Поставената тема изисква задълбочени теоретични познания и професионални умения за комплексен и труден анализ, с кандидатът блестящо се е справил. Целият анализ на института е построен върху умелото обосноваване на неговата полезност и необходимост, което е от значение при оформяне на бъдещата практика на българските съдилища по прилагането му. Авторът следва да бъде поздравен за този подход в изследователската си дейност по темата.

1.2.3. Монографичният труд показва характеристиките на значим научен продукт. Кандидатът е използвал богат научен апарат, а разработката съдържа коректна полемика и анализ на различните теоретични виждания в областта на правото на ЕС. Съчинението показва задълбочени материалноправни и процесуални познания, както и умението на автора за ясно теоретично обосноваване на самостоятелните му научни тези с приносен характер.

1.2.4. Монографията представя в логическа последователност цялостно изследване на поставената тема, добре балансирано. Поставените на обсъждане проблеми и ясно изразените теоретични изводи са построени в стройна и свързана система. Стилът на автора е точен, анализът – задълбочен и прецизен, изложението е построено на много добър и ясен правен език и постига убеждаващо въздействие върху читателя. Общото впечатление от прочита на труда води до категоричен извод за наличие на умение у кандидата за самостоятелно мислене и творчески подход при извеждане и защитаване на теоретични тези, за разбираемост, последователност и логичност на съчинението.

2. Монографичният труд съдържа редица приносни тези, изводи и предложения de lege ferenda, сред които бих открила следните:

Глава първа е с въвеждащ характер и съдържа анализ на съдържанието на чл. 340, ал.2 ДФЕС като позитивноправна основа за извъндоговорна отговорност на ЕС въз основа на теоретичните виждания, практиката на Съда и заключения на генералните адвокати. Задълбочено са обосновани изводите, че :

- 1) препращането към *„основните принципи, които са общи за правните системи на държавите членки“* се отнася до общите принципи за отговорност на публичната власт, а не до конкретните норми за деликтна отговорност в националните законодателства (с.39);
- 2) Съдът разполага със значителна свобода при извеждане предпоставките на института(пак там);
- 3) обхватът на отговорността на ЕС се определя от разпоредбите на Договора, принципите, които се извличат от тях и нуждите на самия Съюз (с.41).

Във втората глава подробно са анализирани ключови решения от практиката на Съда, въз основа на които е установен принципът за

извъндоговорна отговорност на държавите членки при нарушение на правото на ЕС, нейното съдържание и предпоставки, прилагането ѝ при явно нарушение на предоставени от общностно законодателство права на частноправен субект в резултат на необжалваемо съдебно решение. С характер на основополагаща за следващото изложение е обоснованата от автора теза, че извъндоговорната отговорност на публичната власт е проява на гражданската отговорност, която освен общите функции (обезщетителна и обезпечителна), предвид на своята специфика има за цел да осигури ефективността на правото на ЕС на територията на държавите членки (с. 77-78). Въз основа на аналитичното и задълбочено изследване на практиката на Съда и преюдициалните запитвания са обосновани изводите, че :1) високият праг при изпълнение на условията за прилагане на института представлява преграда пред неговата ефективност (с.78); 2) затрудненията при прилагането им в националните законодателства са свързани с квалификацията на нарушението като достатъчно съществено (с.79); 3) разликите в процесуалните правила и режим на давностни срокове са предпоставка за противоречиво решаване на отнесените към националните юрисдикции спорове (с. 79-80). Предложени са две възможни разрешения, които авторът коректно посочва като „*трудноосъществими*“ (с.80).

Подробно и аргументирано е изложението **в глава трета**, в която извъндоговорната отговорност на държавите членки се разглежда в светлината на принципите на прилагане на правото на ЕС, по-конкретно на хоризонталния и вертикален директен ефект. Изчерпателният анализ, извършен в тази част на труда, методично и последователно полага основите за обосноваването изводи относно материалноправните предпоставки за извъндоговорна отговорност на ЕС и държавите членки в следващите структурни части на труда. При действието на директивите задълбочено са аргументирани тезите за прилагане на извъндоговорната отговорност на държавата като единствено възможен компенсаторен механизъм за защита правата на частноправните субекти (с. 91-92), както и за неговия субсидиарен характер в тези случаи (с.92). Добре обосновано е становището за липса на задължение на търсеция защита за изчерпване на вътрешноправните средства като предпоставка за ангажиране на извъндоговорната отговорност срещу държавата (с.93), макар и да не се подкрепя от българското законодателство и тълкувателната практика на ВАС. Прецизен и теоретично мотивиран е изводът, че при отказ на национална юрисдикция да признае произтичащи от правото на ЕС права в хода на съдебно производство, увреденият има право да прибегне към компенсаторния механизъм на отговорността, като получава защита не „*на самото субективно право*“, а чрез обезщетение за претърпените в резултат на противоположния отказ вреди (с.93).

Глава четвъртата съдържа изследване на проблемите на правото на възстановяване на недължими публични вземания, събрани в нарушение на правото на ЕС или в изпълнение на незаконосъобразен акт на ЕС, упражняването

му и на съотношението между искането за възстановяване и иска за обезщетяване на причинените вреди. Обстойният анализ на практиката на Съда и добре аргументираното изложение е с висока теоретична и практическа стойност. Интересни са разсъжденията на автора по проблема за ограниченията пред правото на възстановяване с изискването за непрехвърляне на данъчната тежест (с.99-105), както и анализът на тежестта на доказване на прехвърлянето (с.105-107). Аналитично е изследването на изведените от автора проблеми от съдебната практика за съотнасянето на националните разпоредби относно сроковете за упражняване на правото на възстановяване и обратното действие на тълкувателните решения на Съда на ЕС при упражняване правото на възстановяване, приемливите национални срокове и техният начален момент (с.108-113). Последователно след изводите от практиката на Съда е разгледана съвместимостта на българските разпоредби относно давностните срокове в материята на възстановяване на неправомерно събрани публични задължения и е обоснован извод за техния начален момент (с.114-115). Оригинална и с приноси е разработката в частта на съотношението между искането за възстановяване и иска за обезщетяване на причинените вреди (с.116-119), като въз основа на задълбочения анализ е мотивиран изводът, че искането за възстановяване на недължимо събрани суми представлява пряко средство за защита чрез упражняване на субективно право, предвидено в правния ред на ЕС и следва да бъде предпочетено, а искът за обезщетяване на причинените вреди запазва характера си на субсидиарно защитно средство, приложимо в случаите на невъзможна пряка защита (с.119).

Глава пета е посветена на значимия и спорен проблем дали следва да бъдат запазени правните последици на националното съдебно решение или окончателния административен акт, постановени при нарушение на правото на ЕС. Подробен и задълбочен е анализът на практиката на Съда при разглеждане на преюдициални запитвания по въпроса, като ясно са изведени основните положения от него, през призмата на необходимия баланс между принципите на правна сигурност и ефективност на правото на ЕС. Обоснован е изводът, че правните последици на противоречащия на правото на ЕС окончателен съдебен акт се запазват, освен ако с него не се засяга изключителната компетентност на институциите на ЕС или принципа на ефективността (с.140-141). Връзката между изследваната в тази част на труда проблематика с извъндоговорната отговорност за вреди на държавата е добре аргументирана въз основа на разликата в предмета и страните по материалноправния спор (с. 138-139). Задълбочено е мотивирано становище за недостатъчно разрешаване на проблемите, произтичащи от запазване на правните последици на противоречащо на правото на ЕС национално съдебно решение, от практиката на Съда и необходимост от вътрешноправно средство за защита (с.141-142). С присъщата на автора научна смелост е обосновано предложение *de lege ferenda* изрично установените в българските процесуални закони основания за отмяна на

влязло в сила решение и възобновяване на административно и наказателно производство да бъдат допълнени с основанието „противоречие на акта с правото на ЕС“ (с. 142-143). Интересни са предложенията за допълване основанията за отмяна във връзка с действието на национално съдебно решение, постановено въз основа общностна разпоредба, която е била отменена от Съда на ЕС, както и на национална разпоредба, приета при прилагане на отменената общностна разпоредба(с.144-145). Оригинално е и предложението *de lege ferenda* да бъдат допълнени отменителните основания с хипотези за атакуване на национално решение, постановено при противоречие на дадено тълкуване на правото на ЕС или ново тълкуване от съда на ЕС по въпрос, който до влизане в сила на националното решение не е бил предмет на тълкуване (с.145-146). Макар лично да не споделям направените предложения, не мога да не отбележа като научни достойнства последователността и обосноваването им, уменията на автора да полемизира и проявява самостоятелно и новаторско мислене, със задълбочен творчески подход към защитаваните от него тези.

Глава шеста съдържа изложение по проблемите, свързани с разпределяне компетентността между съдилищата за разглеждане на исковите за обезщетяване на вреди, предявени срещу ЕС и държавите членки. При дискутиране на въпросите за определяне на компетентния съд при гранични хипотези на договорна и извъндоговорна отговорност впечатлява прецизният и критичен анализ на решението на Съда по делото *Systran*. Обоснован е изводът за консервативен подход на Съда, за стеснително тълкуване на правилата за разпределяне на компетентност и като последица от тях - пораждащите се проблеми пред ефективната съдебна защита на правата на увредените лица в случаите на различна квалификация на предявения иск от национална юрисдикция и от Съда (с.156- 159). С ясни и прецизни аргументи, основани на правото на достъп до съд и справедлив съдебен процес, е подкрепен подходът Общия съд при преценка на подсъдността в конкретния случай (с.159).

В следващото изложение е направено задълбочено и аналитично изследване на съдебната практика за определяне на компетентността в случаите на паралелна отговорност на ЕС и на държавите членки и е аргументиран извод за нейната непоследователност (с.168-169). Доразвита е тезата, че при тези случаи не винаги е необходимо да бъдат изчерпвани вътрешноправните средства за защита, трябва да се извърши преценка на ефективността на предоставената по националното право защита; както и че е възможно да протичат паралелни производства, което има за своя последица не недопустимост на предявения пред Съда иск, а спиране на производството до окончателно решение на националния съд (172-175). Аргументирана е тезата, че провеждането на паралелни или последователни съдебни производства пред Съда на ЕС и пред националните юрисдикции натоварва допълнително увредените лица с разноси и забавя получаването на дължимото обезщетение.

Последователен и задълбочен, с теоретична и практическа стойност е анализът на различията в съдопроизводствения ред при разглеждане на исковете за вреди, причинени от държавата, в зависимост от деянието и качеството на органа – причинител на вредата (с.187-188). Мотивирани и правилни са изводите за включване в общата подведомственост на гражданските съдилища на всички искове с изключение на тези, при които ответник е административен орган (с. 188). Оригинално и с приносен характер е изложението, посветено на определянето на компетентния съд по иска за отговорност с ответник ВКС или въззивна инстанция, чието решение не подлежи на обжалване, изследвано през призмата на правото на справедлив съдебен процес по чл. 6, § 1 ЕКПЧ и чл. 47, § 2 от Хартата (с. 188-191). Заслужава подкрепа предложението за „кръстосване на подсъдност“ в тези случаи и разглеждане на делото от смесен петчленен състав като последна инстанция с преобладаващо участие на съдии от ВАС (с.191).

В **седма глава** последователно са изследвани особеностите при останалите процесуални предпоставки за съществуване и надлежно упражняване на правото на по чл. 340, ал.2 ДФЕС, както и техните специфики и правната квалификация на исковете за обезщетяване на вреди, причинени от държава членка. Въз основа на анализ на практиката на общностните юрисдикции са изведени особености личен интерес на ищеца като предпоставка за иска по чл. 340, ал.2 ДФЕС, който не препятства искът да бъде предявен от държава (с.194-195), анализирани са възможните хипотези на ответник по иска (с.195-199), спецификите при процесуалното представителство (с.199-200). Аналитичното проучване на практиката обуславя мотивирания извод за самостоятелен характер на иска за обезщетение за вреди, чиято допустимост не зависи от предварителната отмяна на противоправния акт (с.204). В тази връзка при изследване на съотношението му със жалбата за отмяна на противоправния акт са открити факторите, които следва да бъдат преценявани относно възможна злоупотреба с правото на иск (с.204) и е мотивирано становище, че в качеството му на самостоятелно правно средство той е на разположение на увредения субект и в случаите, при които не може да бъде предявена жалбата за отмяна (с.205). Може да се дискутира по въпроса дали извеждането на самостоятелния характер на иска като процесуална предпоставка е уместно, но авторът убедително е мотивирал възприетото виждане. При изискванията за редовност на исквата молба е анализиран проблемът за връзката между допустимостта на иска и яснотата при определяне на предмета на спора (с.204-205). В светлината на подробно проучване на практиката на Съда относно процесуалната автономия на държавите членки и принципите за ефективност и равностойност са анализирани въпросите, свързани с правната квалификация на иска за обезщетяване на вреди, причинени от държавата, неговия самостоятелен характер и процесуалната легитимация на страните. След критичен преглед на практиката на българските съдилища, аргументирано и задълбочено е обоснован

изводът, че след като извъндоговорната отговорност е част от правото на ЕС, правната квалификация на исковете за обезщетяване на вреди пред български съд следва да се извърши на основание правото на ЕС, установено от практиката на Съда (с. 214- 217). Подкрепена е тезата на ВАС, че предварителната отмяна на незаконосъобразния акт не е предпоставка за допустимост, както и елемент от фактическия състав на иска за извъндоговорна отговорност за вреди срещу държавата, въпреки че те подлежат на разглеждане по реда на ЗОДОВ, като авторът излага задълбочени допълнителни аргументи, почерпени от прецизния анализ на практиката по прилагане на общностното законодателство (с. 218-220). Мотивирано е становище в съответствие с чл. 7 ЗОДОВ, че ответник по исковете е органът, причинил вредата, а не държавата (с.222).

Глава осма е посветена на материалните предпоставки на извъндоговорната отговорност на ЕС и на държавите членки, на които основателно авторът отделя съществено внимание. Въз основа на детайлен съпоставителен анализ между практиката на Съда на ЕС и ограниченията в българското законодателство и тълкувателна практика на българските съдилища е направен изводът, че ограничителен режим в националното право спрямо извъндоговорната отговорност на публичната власт не съответства на целта за осигуряване пълното действие на правото на ЕС (с.236). Детайлно са разгледани трите кумулативни предпоставки за отговорност на публичната власт: неправомерно поведение на институциите на ЕС или държава членка; вредата и нейните проявни форми; причинната връзка. Аргументиран е изводът, че тези три предпоставки са достатъчни за ангажирането на отговорността на българската държава, независимо от обстоятелството, че съдебната практика ги възприема като минимален стандарт (с.232-233). Детайлно са разгледани различни хипотези на нарушението на правна норма, която създава права за частноправни субекти, като елемент от фактическия състав на отговорността(с.237-251). Обоснован е извод, че неотправянето на преюдициално запитване, когато това е задължително, е само един от факторите за отговорността (с. 243). Задълбочено е изследвано понятието за достатъчно съществено нарушение при преценка на противоправността, като авторът приема, че определящ критерий за него трябва да бъде свободата за преценка, с която разполага държавата или институцията. Обоснован е изводът, че при значителна свобода нарушението ще е съществено, ако е налице явно и тежко нарушение на пределите на предоставена преценка, докато при ограничена или липсваща свобода на преценка неспазването на общностното право е съществено нарушение (с. 254). С оглед на този критерий последователно са разгледани отделни форми на достатъчно съществено нарушение от страна на институциите на ЕС, изведени от практиката на Съда.

Възприетият критерий е приложен и при анализа на отделните форми на нарушение на общностното право от публични органи на държави членки, като е направен изводът, че съществуването и обхватът на преценка се определя по

отношение на общностното, а не националното право (с.285). Детайлният анализ на практиката на Съда е обусловил изводи с научна и практическа стойност: за правната рамка за преценка на характера на нарушението от националния съд (с.285); за методология при отделните форми на нетранспониране или неправилно транспониране на директива (с.293-294).; за приложимите от националната юрисдикция критерии при определяне съществеността на нарушението (с.299). Интересно е изследването по въпроса за преценка на неизпълнението на задължението за отправка на преюдициално запитване от национална юрисдикция като допълнителен критерий за същественост на нарушението (с.303-305), като с приносен характер са изводите за засилване на контрола върху националните съдилища чрез механизма за установяване на нарушение по чл. 258 ДФЕС и прогнозите за бъдещо развитие на практиката на Съда по този проблем (с.304-305).

Подробно е разгледана и вредата като следващ елемент от фактическия състав за възникване на извъндоговорната отговорност на ЕС и на държавите членки – нейните характеристики, видове, проведено е разграничение между пропуснатата полза и загуба на възможност (с. 315-320), изследван е проблемът за възможността за присъждане на неимуществени вреди. Задълбочено е анализирана трудната материя на причинната връзка между противоправното поведение и вредата като елемент от фактическия състав на извъндоговорната отговорност, като при тази на държавата членка е направен извод за „абдикиране“ на практиката на Съда относно изискванията за нея, което несъмнено влияе върху ефективността на компенсаторния механизъм (с. 341-342). Детайлният анализ на практиката на Съда е отнесен към българското законодателство и национална съдебна практика, за да бъде изведена тезата, че проблемите пред правоприлагането се състоят в определяне на надлежния ответник по иска в случаите на обвързващи инструкции, необвързващи становища на институциите на ЕС към национални органи, както и когато националните органи не изпълняват контролните си правомощия спрямо частноправни субекти, нарушаващи правото на ЕС, по-специално създали препятствие пред свободното движение на стоки (с. 348-349).

Глава девета е с предмет изследването на режима на погасителната давност на исковете за обезщетяване на вреди, причинени от ЕС и от държавите членки. Полезно е обобщението на съдебната практика относно продължителността на давностния срок, неговия начален момент, основанията за спиране и прекъсване на давността; актовете, които прекъсват давността и възражението за изтекла давност в случаите, когато искът се предявява срещу ЕС. В светлината на извъндоговорната отговорност на държавите членки и изискванията за ефективност и равностойност, установени в правото на ЕС, е разгледан и българският национален режим. Анализирани са последователно интересни хипотези, свързани с проявленията на нарушението при

извъндоговорната отговорност на държавата, и началния момент на давностния срок при тях (с.367-372).

Особено следва да се изтъкне научно-практическата стойност на задълбоченото изследване **в глава десета** относно особеностите в режима на разносните по делата за обезщетяване на вреди поради нарушение на общностното право. Задълбочен, последователен и с научни приноси е анализът на проблема за правилно определяне на подведомствеността и съдопроизводствения ред, по който подлежат на разглеждане исковите за обезщетения за вреди срещу държавата по вътрешното законодателство, умело пречупен през призмата на принципите на ефективност, равностойност и правото на достъп до съд (с. 390-405). Проблемът е изключително актуален, видно от висящото тълкувателно дело № 2/2015 г. по описа на ВКС за приемане на съвместно тълкувателно постановление от съдиите от Общото събрание на съдиите от Гражданска и Търговска колегия на ВКС и Първа и Втора колегия на ВАС, както и отправени две преюдициални запитвания от български съдилища. Заслужават подкрепа изводите на автора за подчиняване на разглеждането на иска на съдопроизводствения ред на АПК или ГПК, към който препраща ЗОДОВ, с прилагане на предимствата на простата държавна такса по чл. 2а от Тарифата за държавните такси, които се събират от съдилищата по ГПК (с. 398; с.405).

В последната част от монографията авторът разглежда въпроса за отговорността на частноправните субекти за нарушаване правото на ЕС. Обсъдени са хипотези, при което субективното право да се търси обезщетение за вреди възниква пряко от неспазване разпоредбите на правото на ЕС в областта на конкуренцията, като е обобщена аналитично съществуващата съдебна практика на Съда в обхвата на изследвания въпрос.

III. По останалите представени материали, с които кандидатът участва в конкурса.

1. Студията „**Компетентност на Европейския Съюз и прилагането на правото на ЕС от националните съдилища**“ има за свой предмет изследване на връзката между компетентността на ЕС и прилагането на правото на ЕС от националните съдилища. В нея се разглеждат основните въпроси, свързани с изключителната и споделена компетентност на институциите на ЕС и на националните органи на държавите членки. Поставената цел от автора - да бъде представен цялостен анализ на съдията върху приложимите правни системи (тази на ЕС и националната) и да бъдат систематизирани областите на компетентност, предоставени от държавите членки на ЕС, е постигната чрез добре балансирана структура, детайлен анализ, правна обоснованост, и ясен и точен правен език. Основното приносно значение на представената студия е практико-приложно. Трябва бъде оценена високо предложената от автора правна обосновка и подкрепата ѝ с умело подбрани примери от нормотворческата

дейност на ЕС и практиката на Съда на ЕС. Представената студия е полезна за начинаещи и практикуващи юристи.

2. Студията „Конституционният съд и преюдициалното запитване до Съда на ЕС“ е посветена на интересния проблем дали Конституционният съд е носител на задължения, които правото на ЕС възлага на националните юрисдикционни органи. В нея проличава оригиналността на самостоятелно мислене на автора и научната му смелост. Обоснован е изводът, че задълженията за Република България, които произтичат от членството ѝ в ЕС, се разпределят върху всички държавни органи в зависимост от техните правомощия. Въз основа на обстоен анализ на националното законодателство и критериите, извлечени от практиката на Съда на ЕС, както и общностното понятие за юрисдикция за нуждите на чл. 267 ДФЕС, е мотивиран изводът, че българският Конституционен съд отговаря на това понятие (с. 23). Той е обоснован задълбочено след методично изследване на характеристиките на отделните производства пред Конституционния съд. Заслужава подкрепа авторовата теза за необходимостта Конституционният съд да се ползва от правомощието за отправяне на преюдициално запитване и при някои от безспорните производства (с.23 -24). Наред с тези изводи, студията систематизира задълженията на Конституционният съд в качеството му на юрисдикция по смисъла на чл. 267 ДФЕС. Аргументиран изводът, че Конституционният съд при спор за конституционност е длъжен да отправи преюдициално запитване при разглеждане на искане за установяване на противоконституционност на закон, с който се транспонира общностна директива при възникване на съмнения относно тълкуването и валидността на директивата и липса на установена практика на Съда на ЕС (с.33). Разискването на отделни хипотези и техният обстоен научен анализ дава възможност на автора да направи мотивирани изводи. Студията определено има висока научна стойност, а тезите на автора следва да бъдат оценени и заслужават внимание, включително от членовете на Конституционния съд.

IV. Заключение.

Анализът на представените за участие в конкурса трудове дават основание за убедителен извод относно високите им научни достойнства. Те съдържат ценни и приносни в теоретично отношение тези, изводи и предложения за промяна в законодателството, като едновременно с това са полезни за бъдещото развитие на националната съдебна практика. Рецензираните съчинения разкриват творческия потенциал на техния автор, дълбочина в изследванията и оригиналност на научното му мислене.

Освен ценен учен в областта на правната наука, гл.ас. д-р Станислав Костов е преподавател по Право на ЕС с богат академичен опит. Преподавателската му дейност пред различни аудитории се отличава с висок професионализъм и всеотдайност, посветеност на правото като наука и практика.

По тези съображения намирам, че са изпълнени изискванията на чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ, на Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски, **поради което убедено предлагам на научното жури да вземе решение, с което да предложи на Факултетния съвет на Философски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ да избере гл. ас. д-р Станислав Кръстев Костов за доцент по професионално направление 3.6. Право (Право на Европейския съюз).**

гр. София, 29.08.2017 г.

Член на научното жури :

доц. д-р Таня Градинарова